

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1983

BRNO 1985

ANTROPOLOGICKÝ POSUDEK O VELATICKÉ KOSTĚ Z BOLERADIC /okr. Břeclav/

Milan Stloukal, Národní muzeum Praha

Při výzkumu v r. 1983 našel J. Peška v objektu č. 3 v Boleradicích defektní a silně poškozenou lidskou kostru. Lebka je mírně postmortálně deformována, takže lze bezpečně změřit jenom její délku /192 mm/; šířku lze vlastně jen odhadnout asi na 120 mm, což by znamenalo, že hodnota délkošířkového indexu je 62,5, tedy ultradolichokranní. Na mozkovně jsou plně otevřené švy, je vytvořena os apicis bipartitum. Čelo je klenuté se slabě vytvořenými tubera frontalia, středně silné nadoboční oblouky, ale výrazná glabella a tlustý horní okraj očníce. Z pánevní kosti je zachován jen zlomek, na němž je patrná úzká incisura ischiadica major, ale je zde vytvořen sulcus praeauricularis. Při určení pohlaví jsme vzali také v úvahu celkovou robusticitu postkraniálního skeletu, výška postavy byla vypočítána na základě délky levé pažní kosti na 167 cm /nadstřední/. Diagnóza pohlaví není v tomto případě zcela bezpečná, ale jsou to pravděpodobně pozůstatky muže, který zemřel ve věku mezi 30 a 40 lety.

Anthropologische Beurteilung eines Velaticer Skelettes aus Boleradice /Bez. Břeclav/. Bei der Grabung im Jahre 1983 fand J. Peška in Objekt Nr. 3 ein defektes und stark beschädigtes menschliches Skelett /es fehlten u. a. beide rechtsseitigen Gliedmassen/. Die Diagnose des Geschlechtes ist mit Rücksicht zu dem schlechten Erhaltungszustand nicht ganz verlässlich, aber es handelt sich wahrscheinlich um Überreste eines Mannes, der im Alter zwischen 30 und 40 Jahren verstarb.

VELATICKÝ ŽÁROVÝ HROB ZE ŠLAPANIC /okr. Brno - venkov/

Jaroslav Hladký, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 28/

V březnu 1983 zachránil Doc. dr. F. Kühn žárový hrob narušený při skrývce ornice na staveništi n.p. Krytina ve Šlapanicích v trati Vinohrady.

Po odstranění ornice se ve spraši vyrýsovala tmavošedá skvrna o průměru cca 6 m, snad sídlištní jáma. Při jejím severním okraji byly nalezeny tři nádoby, podle údajů nálezce byly obráceny dnem vzhůru. Zlomky spálených kostí byly umístěny jednak v hrncovité nádobě, jednak byly rozsypany kolem nádob. Spolu s kostmi byly v rýhované hrncovité nádobě nalezeny zlomky bronzového plechu a zlomek bronzového drátu - snad jehlice.

1. Dvouchý hrnec s mírně rozevřeným okrajem a povrchem zdrsněným svíslými rýhami. Dno a spodní část výdutě chybí. Barva hnědá, v materiálu jsou patrné drobnější kamínky /Obr. 28:1/.
2. Dvojkónická nádoba s ostrým lomem. Na lomu skupiny svíslých čárkovitých vrypů. Spodní část zdrsněná rýhováním. Barva černá /Obr. 28:2/.
3. Asi polovina horní části velké bezuché amfory. Hrdlo mírně kónické, plynule přechází do banatého, zřejmě nižšího těla. Spodní část se nezachovala. Barva hnědá až šedohnědá /Obr. 28:3/.
4. Zlomek bronzového drátu - pravděpodobně jehlice neurčitelného typu.
5. Čtyři drobné zlomky bronzového plechu.

Velaticer Brandgrab aus Šlapanice /Bez. Brno-venkov/. In der Flur Vinohrady wurde beim Abnehmen der Ackerkrume ein Brandgrab entdeckt, das vielleicht in einer Siedlungsgrube deponiert war. In dem Grab fand man ein gerilltes topfartiges Gefäß, ein doppelkónisches Gefäß, den oberen Teil einer henkellosen Amphore, vier Bruchstücke von Bronzeblech und das Bruchstück eines Bronzedrahtes - vielleicht von einer Nadel. Bruchstücke von verbrannten Knochen waren teilweise in dem topfartigen Gefäß deponiert, teilweise um die Gefäße verstreut.

ŽÁROVÝ HROB Z ROZHRANÍ STŘEDNÍ A MLADŠÍ DOBY BRONZOVÉ VE ŠLAPANICÍCH /okr. Brno-venkov/

Čeněk Staňa, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 22:1/

Při výstavbě cihelny na návrší severně od kostela ve Šlapanicích, okr. Brno-venkov, bylo na jaře 1983 zachyceno mladohradištní kostrové pohřebiště¹. Při záchranném výzkumu dne 12. 5. 1983 jsem prohlédl celou plochu staveniště o rozloze asi 500 x 200 m, na níž byla buldozery odhrnuta ornice. Ve vzdálenosti 28,60 m jihovýchodně /141°/ od nejvyššího bodu návrší /kóta 268,1 / se podařilo objevit jeden žárový hrob. Vrstva ornice byla v uvedených místech asi 50-60 cm mocná. Popelnice byla zapuštěna 20-25 cm do srašového podloží, její horní část zasahovala do ornice. Poslední zemní práce dovršily zkázu části nádoby nad max. výdutí, z níž byl jen kousek vmáknut dovnitř a tak zachráněn pro rekonstrukci. Z hlíny v nádobě jsme získali jen několik málo drobných spálených kostí. Za popelnici postoužila velká bezuchá amfora a

širokým a patrně poměrně nízkým kónickým hrdlem /dochov. v. 28,8 cm, Φ dna 13,8 cm, max. Φ 44 cm ve výši asi 17 cm/. Od podhrdlí přes výdut spadala nízká, svislá, asi 10 cm dlouhá žebírka. Popelnice předstává mladší formu amfor charakteristických především pro středodunajskou mohylovou kulturu² s nejbližšími analogiemi v mohyle I v poloze "Panský les" v Dambořicích³ a v mohyle I "Na líchách" ve Velkých Hoštěrádkách⁴. Na rozdíl od rozích však chybí na naší nádobě svislé žlábkování či prstování spodku. Hrob ve Šlapanicích tedy patří na rozhraní střední a mladší doby bronzové, do období, kdy se setkal pozdní stupeň středodunajské mohylové kultury s časným stupněm velatické fáze středodunajských popelnicových polí⁵.

Poznámky:

1 Srovn. dále zprávu Rudolfa Procházky.

2 J. Říhovský, Základy středodunajských popelnicových polí na Moravě. StAÚ Brno X-1, 1982, 37.

3 J. Říhovský, op. cit., 103, tab. 5:C1.

4 Týž, op. cit., 121, tab. 2 :9.

5 Týž, op. cit., 94-95.

Brandgrab aus der Wende der mittleren und jüngeren Bronzezeit in Šlapanice /Bez. Brno-venkov/. Beim Aufbau einer Ziegelei auf einer Anhöhe nördlich vom Gemeindekern, wurde im Mai 1983, ausser einem Skelettgräberfeld aus der jüngeren Burgwallzeit¹, unweit des höchsten Punktes der Anhöhe /Kote 268,1/ ein Brandgrab erfasst, das in einer grossen henkellosen Amphore mit konischem Hals, aus der späten Stufe der mitteldonauländischen Hügelgräberkultur, beigesetzt war²⁻⁵.

NOVÁ OPEVNĚNÁ LOKALITA NA PAVLOVSKÝCH VRŠÍCH V KATASTRU PAVLOVA /okr. Břeclav/

Jiří Merta, Technické muzeum, Brno
Josef Unger, Regionální muzeum, Mikulov

Ve dne 12. a 13. května 1983 byl proveden zjišťovací výzkum na opevněné lokalitě, která se nachází na severozápadním svahu Děvína, 350 m jihozápadně od zříceniny Děviček. Přestože lokalitu protíná turistická cesta, zůstala zatím neznámou. Opevněný areál oválného půdorysu o rozměrech asi 60 x 50 m byl obklopen nepřliš zřetelným příkopem na jehož vnější straně se nachází val. Na jihozápadní a severovýchodní straně je příkop přerušen. Jádrem lokality je skalisko /asi 10 x 10 m/ k němuž na severovýchodě přiléhá nevelká plošina o rozměrech asi 10 x 12 m. Lokalita je porostlá listnatým lesem. Vzhledem k blízkosti hradu Děvičky a poloze, která by mohla kontrolovat přístup k hradu od západu jsme se domnívali, že se jedná o tzv. oblehatecké opevnění. K prokázání této hypotézy jsme se pokusili získat datovací materiál. Protože povrchový sběr na lokalitě byl zcela negativní, přistoupili jsme k dvěma zjišťovacím sondám. Sonda 1 o rozměrech 6 x 0,5 m byla položena v příkopu jihovýchodně od středu lokality. Na profilu bylo patrné, že příkop byl původně o 2 m hlubší než dnes. Do hloubky až 0,5 m se nacházela lesní prst pod níž byl zasypaný příkopu s různě velkými kameny. U vnitřního svahu příkopu se koncentrovaly kameny se stopami přepálení. Pod nimi byla na vnitřní straně příkopu patrna až 0,1 m mocná vrstva s uhlíky a ojedinělými zlomky keramiky. Na dně a obou stěnách příkopu byla jen několik cm mocná vrstvička jemných splachů. Dno příkopu o šířce 0,5 m bylo rovné. Sonda 2 o rozměrech 9 x 0,5 m položená na plošině severovýchodně skaliska zůstala negativní.

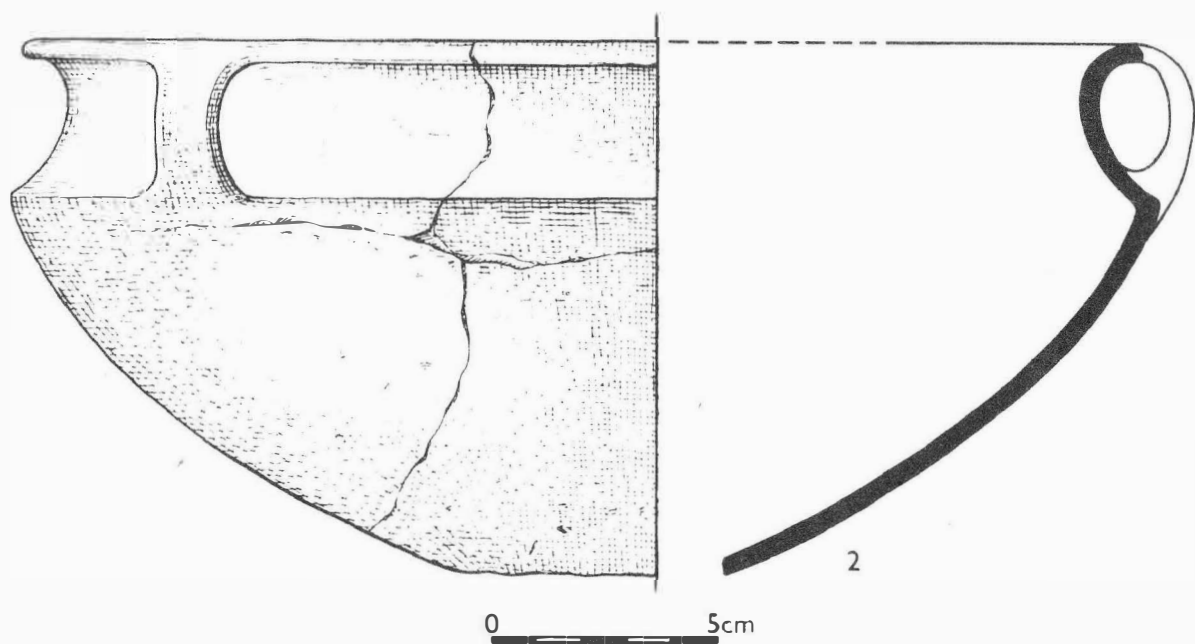
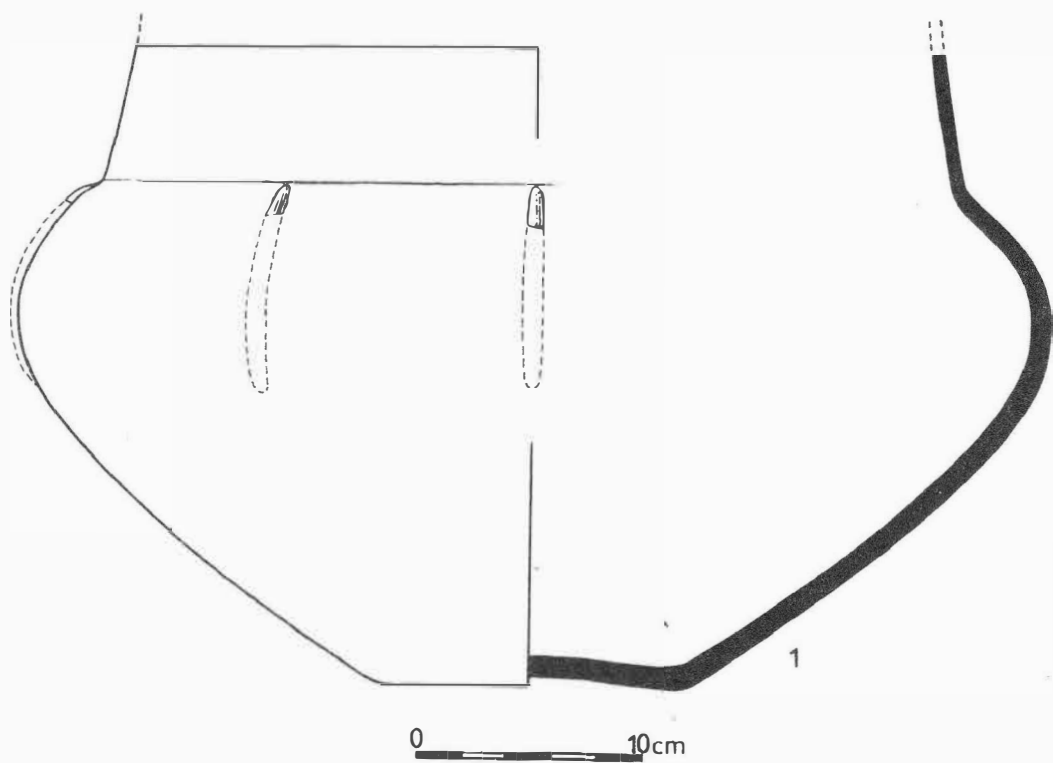
Nalezená keramika, přestože není ani příliš početná, ani charakteristická, se hlásí do mladší doby bronzové. Vzhledem k tomu, že byla nalezena výhradně ve vrstvě pod přepálenými kameny na vnitřní straně příkopu lze ji spojit s činností lidí na příkopem vymezeném areálu před jeho zánikem. Jedná se tedy zřejmě o další doklad osídlení Pavlovských vrchů v mladší době bronzové.

Neue befestigte Lokalität auf den Pollauer Bergen im Kataster von Pavlov /Bez. Břeclav/. Ungefähr 350 m südwestlich von der Burgruine Děvičky wurde ein ovales Areal im Ausmasse von 60 x 50 m entdeckt, das mit einem Graben umgeben war. Durch eine Feststellungs-sonde in dem Graben wurde festgestellt, dass er um 2 m tiefer war als heute. Vereinzelt Keramikbruchstücke datieren die Lokalität in die jüngere Bronzezeit.

GEFASS DER HORÁKOVER KULTUR AUS BRNO-STARÝ LÍŠKOVEC /Bez. Brno-město/

Jana Čižmářová, Museum der Stadt Brno
/Abh. 20:2/

In der Privatsammlung von J. Mikulášek befindet sich ein Gefäss, das der Genannte im Jahre 1960 von Lehrer Dobšík gewann. Dieser beteiligte sich in den Jahren 1947 und 1948 an der Abdeckung latenezeitlicher Gräber in der Gasse "Žlíbek" /Meduna, FAM XI, 1980, 56/ und barg aus dem herausgeworfenen Erdreich Scherben, aus denen später J. Mikulášek ein fast ganzes Gefäss rekonstruierte. Es handelt

Obr. 22

1 Šlapanice /okr. Brno-venkov/; 2 Mušov /okr. Břeclav/.

P ŘEHLED V Ý Z K U M Ů 1983

Vydává:	Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef P o u l í k
Redaktoři:	Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Řihovský
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě:	stříbrné nákončí opasku z kostrového hrobu z období stěhování národů v Boroticích /okr. Znojmo/
Tisk:	Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo:	ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis:	400 kusů - neprodejně